

СУЧАСНІ ВИХОВНІ ПРОБЛЕМИ В УМОВАХ ГУРТОЖИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Прокудіна Наталя Василівна

вихователь гуртожитку № 2

Житомирський агротехнічний фаховий коледж

м. Житомир, Україна

Вступ. У публікації здійснено аналіз актуальних виховних викликів, з якими стикається сучасна молодь у житті гуртожитку закладу освіти. Окреслено соціально-психологічні труднощі, що виникають під час переходу до самостійного існування, впливу цифровізації суспільства, змін у системі цінностей та посилення психоемоційного навантаження. Визначено ключові напрями роботи вихователя гуртожитку в межах компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів. Запропоновано практичні способи організації виховної діяльності з урахуванням сучасних тенденцій розвитку освіти.

Мета. Проаналізувати актуальні виховні проблеми сучасної молоді в умовах проживання у гуртожитку закладу освіти, визначити соціально-психологічні виклики, що впливають на процес адаптації до самостійного життя, та окреслити ефективні напрями діяльності вихователя на основі компетентнісного й особистісно орієнтованого підходів.

Іншими словами, головна мета полягає у пошуку практичних шляхів удосконалення виховної роботи в гуртожитку з урахуванням сучасних освітніх тенденцій і потреб студентської молоді.

Методи дослідження. Для дослідження виховних проблем молоді в умовах гуртожитку закладу освіти було застосовано комплекс методів, які охоплюють як соціологічні, так і психолого-педагогічні підходи По-перше, анкетування та опитування, що дає змогу зібрати кількісні дані про ставлення, потреби та проблеми студентів, їхні ціннісні орієнтації та рівень адаптації. По-друге, це інтерв'ю (індивідуальні та групові), які дозволяють глибше

зрозуміти особисті переживання, психоемоційні труднощі та соціальні виклики, з якими стикаються мешканці гуртожитку. Далі – спостереження, цей метод використовується для аналізу поведінки студентів у побутових і навчальних ситуаціях, їхньої взаємодії в колективі та рівня самостійності.

Активно застосовувався метод кейсів для розгляду конкретних ситуацій адаптації чи конфліктів у гуртожитку для пошуку оптимальних рішень і практичних рекомендацій. Важливими були і психологічні методи, коли за допомогою тестів давалась оцінка рівня стресу, тривожності, комунікативних навичок та ціннісних орієнтацій студентів.

Найбільш ефективним було поєднання кількісних і якісних методів: наприклад, анкетування для загальної картини та інтерв'ю чи спостереження для глибшого розуміння проблем. Це дозволило отримати комплексне бачення виховних викликів і розробити практичні кроки під час роботи з мешканцями студентського гуртожитку.

Результати та обговорення. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується глибокими соціально-економічними, культурними та інформаційними трансформаціями. Ці процеси безпосередньо впливають на формування особистості молодої людини, її ціннісні орієнтири, поведінкові моделі та соціальні установки. Особливої актуальності набуває організація виховного процесу в умовах гуртожитку закладу освіти, який виступає важливим середовищем соціалізації здобувачів освіти.

Гуртожиток є специфічним соціально-педагогічним простором, де поєднуються навчальна діяльність, побутова організація життя та міжособистісна взаємодія. У таких умовах зростає роль вихователя як координатора виховного процесу, наставника та медіатора.

Проблеми виховання особистості висвітлювалися у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Теоретичне підґрунтя гуманістичного підходу до виховання становить концепція особистісно орієнтованого розвитку Карл Роджерс, який обґрунтував необхідність створення атмосфери довіри, емпатії та безумовного прийняття особистості як умови її самореалізації. Його ідеї залишаються

актуальними в контексті формування безпечного освітнього середовища.

Серед сучасних українських учених значний внесок у розвиток теорії виховання здійснив Іван Бех, який розробив концепцію особистісно орієнтованого виховання та визначив духовно-моральний розвиток як стратегічний напрям сучасної педагогіки. У його працях наголошується на необхідності формування внутрішніх ціннісних регуляторів поведінки молоді.

Питання компетентісного підходу до організації освітнього процесу розкрито в дослідженнях Надії Бібік, яка акцентує увагу на формуванні ключових і життєвих компетентностей як основи соціальної адаптації особистості. Компетентісний підхід передбачає інтеграцію знань, умінь, ставлень і досвіду діяльності, що є особливо актуальним у виховній роботі гуртожитку. Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що питання комплексної організації виховної діяльності саме в умовах гуртожитку закладу освіти потребує подальшого теоретичного осмислення та практичного узагальнення, зокрема щодо поєднання компетентісного, особистісно орієнтованого та соціально-педагогічного підходів.

Адаптація до самостійного життя для більшості здобувачів освіти проживання в гуртожитку є першим досвідом відокремлення від сім'ї. Недостатній рівень сформованості навичок самоорганізації, побутової культури, відповідальності за власні рішення може зумовлювати труднощі адаптації.

Основними проявами дезадаптації є:

- 1) порушення режиму дня;
- 2) конфлікти з сусідами;
- 3) зниження навчальної мотивації;
- 4) підвищений рівень тривожності.

У цьому контексті вихователь має забезпечити психолого-педагогічний супровід, спрямований на формування навичок самостійного життя та конструктивної взаємодії.

Вплив цифрового середовища суспільства зумовлює нові виклики у

виховній роботі. Надмірне використання соціальних мереж і цифрових ресурсів може спричиняти інформаційне перевантаження, залежність, зниження рівня критичного мислення. Формування медіаграмотності, відповідального користування інформаційними ресурсами та цифрової культури є одним із ключових напрямів виховної діяльності. Сучасна молодь перебуває під впливом суперечливих соціальних тенденцій. Матеріалізація успіху, індивідуалізація способу життя, інформаційна відкритість формують нові поведінкові стратегії. Як зазначав Григорій Сковорода, гармонійний розвиток особистості можливий лише за умови внутрішнього самопізнання та духовної рівноваги. Тому виховна робота має бути спрямована на формування моральних цінностей, громадянської відповідальності та культури взаємоповаги. Сучасні соціальні умови сприяють зростанню рівня стресу серед молоді. У середовищі гуртожитку можуть виникати конфліктні ситуації, прояви булінгу, почуття самотності. Відповідно до гуманістичної концепції Карл Роджерс, ефективне виховання можливе лише в атмосфері довіри та безумовного прийняття. Створення безпечного психологічного клімату є одним із пріоритетних завдань вихователя.

Шляхи реалізації виховної діяльності – це, насамперед, організація виховного простору – проведення тематичних заходів, тренінгів, бесід, формування студентського самоврядування.

Формування життєвих компетентностей – розвиток фінансової грамотності, навичок самоорганізації, емоційного інтелекту.

Профілактична робота – запобігання шкідливим звичкам, булінгу, девіантній поведінці.

Індивідуальний підхід – наставництво, консультування, співпраця з психологічною службою.

Зазначені напрями узгоджуються з положеннями концепції Нова українська школа щодо формування ключових компетентностей.

Висновки. Сучасні виховні проблеми в умовах гуртожитку закладу освіти мають комплексний характер і зумовлені соціальними трансформаціями,

цифровізацією суспільства та зміною ціннісних орієнтирів молоді.

Ефективність виховної діяльності визначається системністю роботи, особистісно орієнтованим підходом та професійною компетентністю вихователя. Гуртожиток може стати потужним ресурсом формування соціально зрілої, відповідальної та самостійної особистості. Проте досвід показує, що частина виховного процесу залежить від родини: часто потрібно не лише працювати з дитиною, а й проводити виховну роботу з батьками, які формують базові цінності, ставлення до навчання та соціальної поведінки. Співпраця вихователя з батьками, організація батьківських консультацій, тренінгів і спільних заходів дозволяє створити єдиний педагогічний фронт, який забезпечує сталість ціннісних орієнтирів і формує гармонійну особистість. Шановні батьки, пам'ятайте: ваша увага, підтримка і приклад часто важливіші за будь-які поради вихователя. Таким чином, сучасний вихователь гуртожитку повинен бути не лише організатором дозвілля та наставником для молоді, а й мостом між школою, гуртожитком і родиною, здатним мобілізувати батьків до активної участі у вихованні. Лише така комплексна, системна взаємодія забезпечує ефективність виховного процесу і сприяє формуванню відповідальної, соціально адаптованої та самостійної особистості здобувача освіти, здатною впевнено крокувати у сучасний світ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання: теоретико-технологічні засади : монографія. Київ: Либідь, 2018. 344 с.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ: Педагогічна думка, 2019. 112 с.
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. Київ : МОН України, 2016. 40 с.
4. Профілактика боулінгу в освітньому середовищі : методичний посібник/ за ред. В. В.Ковальчука. Київ : Освіта України, 2020. 128 с.
5. Роджерс К. Свобода навчатися. Київ : Основа, 2004. 352 с.